

РОЗВИТОК УВАГИ СУЧАСНОГО ПІДЛІТКА

Д.С. Меркулов

Криворізький державний педагогічний університет,

Merkulov-2001@outlook.com

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент Є.В. Пилипенко

Постановка проблеми. У наш час вчителі середньої школи все більше скаржаться на те що діти підліткового віку неуважні на заняттях. Разом з педагогічним колективом КЗШ № 130 ми вирішили дослідити це питання. Для початку дамо визначення поняттю увага. Увага – це спрямованість психічної діяльності людини та її зосередженість у певний момент на об'єкти або явища, які мають для людини певне значення при одночасному абстрагуванні від інших, в результаті чого вони відображаються повніше, чіткіше, глибше, ніж інші. Або «Увага – зосередженість діяльності суб'єкта в певний момент часу на якомусь реальному або ідеальному об'єкті – предметі, події, образі, міркуванні тощо (В.І. Страхов). Існує декілька видів уваги такі як довільна і мимовільна, післядовільна увага. Довільна увага є увагою планомірною. Це – контроль за дією, що відбувається на підставі виробленого плану, вирізнених критеріїв та способів їхнього використання. Мимовільна увага – це також контроль, але такий контроль, який обмежується тим, що є у предметі, ситуації, тим, що «само по собі впадає в око». Зміст діяльності такої уваги становить те, що відображає сприймання або мислення, пам'ять або почуття. Післядовільна увага – виникає в результаті свідомого зосередження на предметах та явищах у процесі довільної уваги, долаючи труднощі під час довільного зосередження, людина звикає до них, сама діяльність зумовлює появу певного інтересу, а часом і захоплює її виконавця, і увага набуває рис мимовільного зосередження. Підлітковий період – надзвичайно складний етап психічного розвитку. З одного боку, за рівнем та особливостями психічного розвитку підлітки ще не розпрощалися з дитинством; з іншого – вони вже стоять на порозі дорослого

життя, і в їх поведінці реально виражається спрямованість на дорослі форми взаємин та поведінки.

Важливим психічним новоутворенням підліткового віку є розвиток довільності всіх психічних процесів, спричинений передусім новими, значно вищими вимогами навчальної діяльності. Навчання підлітка ставить підвищені вимоги до його уваги, здатність зосереджуватись на змісті навчальної діяльності і відволікатись від сторонніх стимулів. Увага підлітка розвивається в зв'язку з формуванням у нього умінь вчитись і працювати і водночас стає одним з їх компонентів. Розвиток її відбувається в процесі шкільної і позашкільної діяльності підлітка. Учбова діяльність ставить підлітка перед необхідністю усвідомлювати завдання, включатися в його виконання незалежно від того, приваблює воно його чи ні в даний момент, відповідно організувати свою діяльність і контролювати її хід та результати. Учбова діяльність вимагає як мимовільної, так і довільної уваги і сприяє їх розвитку. Значні досягнення в розвитку уваги підліткові виявляються у формуванні в них вищих довільних її форм, у виробленні уміння свідомо спрямовувати увагу на певні об'єкти, тривалий час на них зосереджуватись, переборювати відволікання, переключати увагу на нові завдання й розподіляти її. Ці позитивні зміни пов'язані із загальним психічним розвитком підлітка, зокрема його мисленням. У 12-14 років спостерігається зростання в учнів обсягу уваги, її концентрації і стійкості. У психологічній літературі (М.Ф. Добринін) відмічається той факт, що старшим підліткам властиве відвертання і зниження уваги. Це не лише вікова, а й індивідуальна особливість, пов'язана з відмінностями пізнавальних інтересів підлітків. Увага їх відвертається при одноманітних видах роботи. Якщо підліток зацікавиться роботою, то він буває досить тривалий час уважним.

У зв'язку з певною імпульсивністю, властивою даному віку, підлітку важко буває керувати своєю увагою в умовах підвищених вимог, що ставляться до нього. Про те він уже може змусити себе бути уважним, виконуючи навіть не цікаві для нього завдання.

Уважність – це складне утворення, що визначається спрямованістю особистості, системою її ціннісних орієнтацій. Такі орієнтації зумовлюють напрям уваги людини. Уважність формується в діяльності.

Мета. З'ясувати рівень уваги підлітків віком від 13 до 14 років.

Уважність учнів 8-х класів.

Тестування відбувалося за методикою Мюнстенберга. Кількість осіб які склали тест = 29 осіб

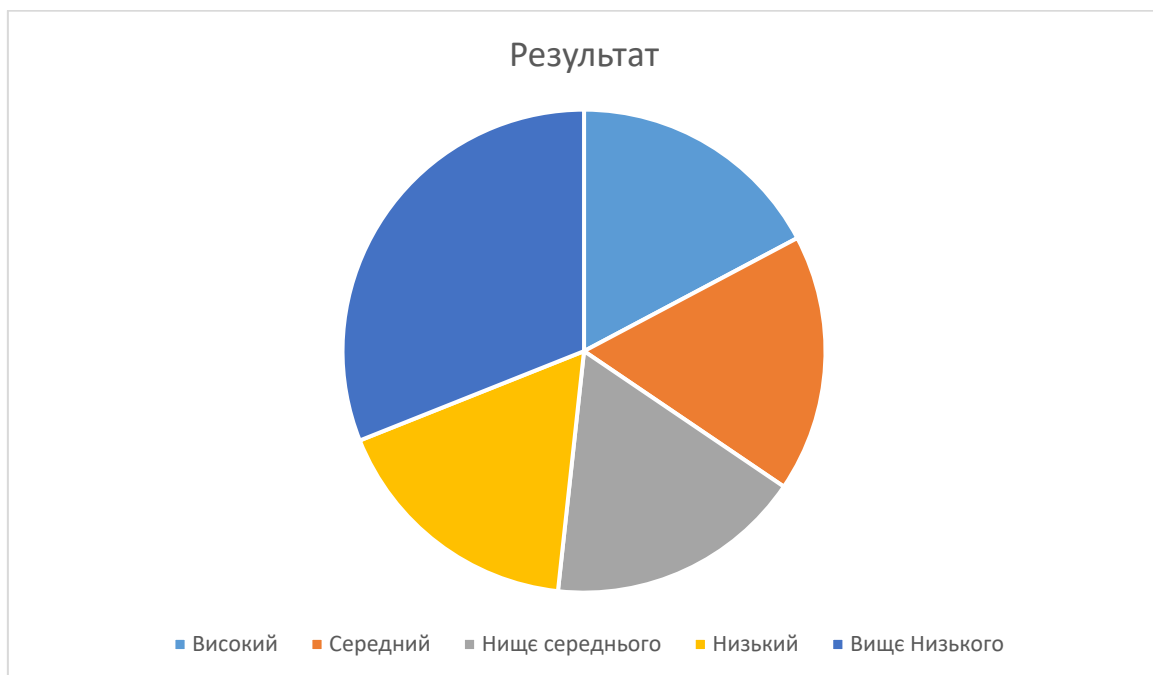
Тестування показало наступний результат:

Відмінну увагу має лише 5 учнів.(10 б.)

Погану увагу має також 5 учнів.(2 б.)

Учнів із середнім показником(5 б.) також 5.

Учнів з результатом нижче середнього (3,3 б.) 5. Учнів які отримали результат вище мінімального але нижче середнього (2,5 б.) 9.

Результати показали , що проблема існує але вона ще не набула критичних масштабів.

Методика Мюнстенберга спрямована на визначення уваги, може також використовуватися для діагностики концентрації уваги. Вік досліджуваних від 13 до 14 років. Інструкція: Серед буквеного тексту є слова. Ваше завдання

полягає в тому, щоб, переглядаючи текст, якнайшвидше знайти і підкреслити ці слова. Наприклад: рюкльбюсрадістьфркп Час роботи з бланком – 2 хвилини.

Обробка результатів: Підраховується кількість слів, які виділив досліджуваний, і кількість допущених помилок (пропущені і неправильно виділені слова). Концентрація уваги оцінюється за формулою: $K = C/p$, де C – кількість рядків, які переглянув підліток, p – кількість помилок

Оцінювання результатів Середня норма для підлітка: 600 знаків і більше – обсяг уваги; 5 та менше помилок – концентрація уваги

Порада вчителю: Для підвищення рівня уваги в класі потрібно робити наступні вправи: Вправа диктора Левітана, Вправа «Кольори-слова». Вправа диктора Левітана полягає в наступному: Всесвітньо відомий диктор Юрій Левітан тренував увагу та концентрацію, читаючи перевернутий текст. Запропонуйте дітям також потренуватися у такий спосіб. Для початку можна буде готувати короткі тексти з великим розміром шрифту. Учні мають читати текст в одному темпі, спокійним голосом, уникаючи помилок та виправлень. Для ускладнення завдання та вдосконалення уваги учнів пропонуйте більші за обсягом тексти, просить інших учнів трошки заважати «диктору». Вправа «Кольори-слова» полягає в наступному: Перед учнем лежить листок з різними кольорами написані назви кольорів (червоний блакитний) завдання учнів якнайшвидше називати кольори, але не читати текст [5, с.10].

Література:

1. Лемак М.В., Петрище В.Ю. Психологу для роботи: діагностичні методики. С.25.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. 5-те вид. К. ; Ірпінь : Перун, 2005.
3. Хрестоматія по вниманию. Под ред. А. Н. Леонтьева, А.А. Пузыря. М.: МГУ, 1976. С. 229-259.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб. : Питер, 2003. С. 417-435.
5. Освітній проект «На Урок» <https://naurok.com.ua/post/10-tehnik-dlya-rozvitku-uvagi-shkolyariv>.